

**ВИСША АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ
СПЕЦИАЛИЗИРАН НАУЧЕН СЪВЕТ ПО ФИЛОСОФИЯ**

Арсинела Джара

Автореферат

на дисертация

за присъждане на научна и образователна степен „Доктор“

**“Приложна теория на речевите актове: философски и
прагматически анализ на пожеланията в албанския и
българския език”**

Научен ръководител: Проф. дфн. Анета Карагеоргиева

София, юни 2016 г

Съдържание на дисертацията

Резюме	I
Благодарности	II
Съкращения.....	III
Съдържание	IV
Увод.....	1
ГЛАВА I ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ	6
1.1 Общ поглед върху няколко въпроса в сферата на философията на езика	6
1.2 Познание	10
1.3 Анализ на знанието.....	13
1.4 Теории на истината.....	14
2. Прагматика и семантика.....	16
2.1 Теория на речевите актове.....	25
2.2 Класификация на речевите актове.....	28
2.3 Условия за успешност.....	44
2.4 Перформативна хипотеза.....	47
2.5 Директни и индиректни речеви актове.....	47
3. Говорене.....	55
3.1 Комуникативна компетентност.....	59
3.2 Речево събитие.....	62
3.3 Език, култура и общество	63
3.4 Етнография на комуникацията.....	67
ГЛАВА II МЕТОДОЛОГИЯ.....	73
1.1 Въведение в методологията.....	73
1.2 Обхват на изследването	74
1.3 План на изследването	76
1.4 Тип на изследването.....	76
1.5 Избор на извадки и участници в изследването.....	82
1.6 Някои характеристики на извадките	87

1.7	Инструменти.....	89
1.8	Етичен аспект на изследването.....	93
1.9	Важност на изследването.....	93
2.	Етапи на изследването.....	94
2.1	Подготвителен етап.....	94
2.2	Етапи на събирането на данни.....	95
2.3	Анализ на данните.....	96
2.4	Карта на концептуалния модел.....	97
2.5	Експериментална философия.....	98
ГЛАВА III АНАЛИЗ НА ДАННИ.....		100
1.	Пожелания на български.....	100
1.1.	Тип на пожеланията.....	101
1.1.1	Пожелания за Коледа, Нова Година и Великден.....	101
1.1.2	Пожелания за рожден ден и годишнина.....	106
1.1.3	Пожелания за имен ден.....	111
1.1.4	Пожелания за кръщение.....	113
1.1.5	Пожелания за годеж, сватба и вдигане на тост.....	116
1.1.6	Пожелания за двойки, очакващи дете и за новородени деца.....	123
1.1.7	Пожелания за път.....	127
1.1.8	Пожелания за други празници.....	129
1.1.9	Други пожелания.....	132
1.2	Системен анализ на пожеланията в българския език.....	141
2.	Пожелания на албански.....	148
2.1.	Тип на пожеланията.....	149
2.1.1	Пожелания за Коледа, Нова година и Великден.....	149
2.1.2	Пожелания за рожден ден и годишнина.....	153
2.1.3	Пожелания за имен ден.....	156
2.1.4	Пожелания за кръщение.....	157
2.1.5	Пожелания за годеж, сватба и вдигане на тост.....	158
2.1.6	Пожелания за двойки, очакващи дете и за новородени деца.....	164
2.1.7	Пожелания за път.....	167
2.1.8	Пожелания за други празници.....	169

2.1.	Други пожелания.....	170
2.2	Системен анализ на пожеланията в албанския език.....	174
3.	Съпоставителен анализ.....	180
3.1.	Прагматична перспектива.....	185
3.2.	Обща философска перспектива.....	207
ГЛАВА IV РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ.....		226
БИБЛИОГРАФИЯ.....		236
ПРИЛОЖЕНИЯ.....		243

Увод

Ние ползваме езика, за да изразим мисълта, да изразим определени чувства, да направим определени неща и във всеки случай – за да изразим нашето поведение. Лингвистичното поведение не е дискретен сегмент от човешкото поведение. За да се изрази лингвистичното поведение, се ползват думи, фрази и изречения. Всяко изречение се характеризира с неговото значение; ползването на изречението във всекидневния език е свързано с ползването на изказа на говорещия. За изразяването на определени неща ние ползваме речевите актове.

За да уточним природата на общуването, трябва да се съсредоточим не само върху индивидуалните речеви актове, а също така и върху последствията от разговора.

Според английския философ от средата на XX в. Дж. Остин, да се каже нещо означава да се направи нещо. Според неговия колега Х. П. Грайс, за да има някакво значение едно изречение, означава преди всичко човек да влага някакво значение и ако човекът комуникира успешно това, което мисли, той извършва речеви акт. Според американския философ Дж. Сърл, една обща теория на речевите актове е част от една теория на действието. Заявяването на нещо, според Остин, е равносилно на извършване на акта, като например даване на заповед или съвет.

Речевият акт се стои от действие, от което ние се ползваме във всеки един момент от нашия живот чрез казване на нещо. Ние

правим това, което казваме, а действията, които извършваме, са последствия от на думите, фразите и изреченията, които произнасяме. В определени условия ние отправяме молба към някого или му даваме заповед да направи нещо: когато някой се жени/омъжва, неговото/нейното положение ще се промени от неженен/неомъжена на женен/омъжена само с декларацията „Обявявам ви за мъж и жена“; извиняваме се, за да кажем на някого, че съжаляваме за нещо, правим пожелание, за да му стане ясно на някой, че му мислим най-доброто. Всъщност както посочва Остин, ние правим неща посредством думи, постъпваме в определена ситуация според това, което казваме и изпълняваме съответните действия. Речевият акт, с който ще се занимава това изследване, е актът на желание или пожелание в двете Балкански култури – албанската и българската. Пожеланията в двата езика разполагат с много лингвистични и стилистични средства, за да изразят хората своя манталитет, свързан със съответните културни форми, като обичаи, традиции, писани и неписани закони и т.н.

Пожеланията за разни събития и празници са предмет на етнографията на комуникацията. Етнографията на комуникацията може да даде значителен принос в проучването на формата и ползването на „универсалния“ език, а също така и за специфичните и сравнителни области на описанията и анализите. Подходът и данните при този метод са от съществено значение за формулиране на теорията на езика и лингвистичната компетентност. Каква е

разликата във формулирането на пожеланията между двата езика във всекидневната комуникация? Това включва разликите в културната релативност на езика, разликите в начина, по който речевите актове се произвеждат, общото поведение и разликите в етнографията на комуникацията в двете култури. Това е основният проблем, който тази дисертация се опитва да реши. Като две балкански държави, Албания и България споделят много прилики. Този проблем също е предмет на настоящото изследване. По-долу ще се опитам да покажа как този проблем може да бъде третиран и решен.

Настоящото научно изследване представлява анализ на актове на пожелание, базиран на емпирично проучване на студенти, чиито майчин език е албански или български. Основните данни от проучването са получени посредством въпросници. Въпросникът е еднакъв за двата езика и е направен за целите на проучването. Резултатите от проучването са фокусирани върху пожеланията за еднакви събития за българите и албанците. Информаторите и на двата езика са студенти мъже и жени, на възраст от 19 до 30 години. Следователно е използвана една и съща целева група за събиране на данните от студентите в съответните езици.

Дисертацията се стои от три глави. Първата глава се занимава с теориите от философията на езика, които имат връзка с теориите на истината и познанието; с теорията на речевия акт и неговите

класификации; с етнографията на комуникацията, комуникативната компетентност и съпоставителното езикознание.

Втората глава описва методологията на проучването, типа на проучване, инструментите, стъпките за събиране на данните и др. За да може да се сравнят албанските и българските речеви актове на пожеланията, са използвани 100 въпросници (50 студенти, за които албанският е майчин език и 50 студенти, за които българският е майчин език). Изборът на целта беше направен на случаен принцип в същата целева група (студенти). Отворените въпроси на въпросника са структурирани за събиране на данни за начина, по който студентите от двата езика изпълняват речевите актове на пожеланията.

Третата глава се занимава с практическия опит и е насочена към анализ на пожеланията в двата езика поотделно и заедно, в едно съпоставително обяснение. Тук се предлага анализ в перспективата на прагматиката и философията, а също така и поглед върху традиционните обичаи, свързани с пожеланията в двете култури.

Последната глава се занимава със заключенията и основните резултати от цялото изследване. Посочени са и предложения за бъдещо развитие на настоящата студия.

Теоретична рамка

Философията на езика (Сърл, 1971: 1) The philosophy of language (Сърл, 1971: 1) се стои в опита да се анализират някои

обща характеристика на езика като смисъл, референция, истина, проверка, речеви акт и логическа необходимост.

Философията на езика е доста нова и нейните задачи са много амбициозни, но лингвистичното проучване има голям напредък, въпреки всички задънени улици, противоречия и аргументи. Едно нещо е неоспоримо: езикът и овладяването на езика са решаващи за съзнанието/ума, за възприемането на света, познанието и за натрупването на истинско, широко познание.

Езикът има три аспекта: синтаксис, семантика и прагматика. Синтаксисът е проучване на начина, по който думите и други елементи на езика може да са настроени заедно да образуват граматически единици, без изобщо да вземат под внимание значението на изречението. Семантиката е проучването на смисъла на думите и изреченията. Като цяло, значението е било считано като връзка между думите и света. Референция и истина са две принципни концепции, използвани в семантиката. Прагматиката се фокусира върху взаимодействието между говорещи и слушащи. Главната идея, която води проучването в тази област е, че говоренето е нарочно поведение и е ръководено от правила.

Всеки специфичен език се стои от три компонента: (Сърл, 2006: 3) фонологичен компонент, който определя как думите и изреченията са произнасят, синтактичен компонент, който определя реда на думите и на морфемите в изреченията и

семантичен компонент, който определя значението или интерпретира думите и изреченията.

Езикът има още една роля – познавателна. Езикът е средство за познаване на ума и за усещане на света в крайна сметка. Има философи (Сапир и Уорф), които твърдят че езикът влияе върху ума и светогледа, а не обратното, т.е умът да влияе върху езика. Ние може да разделим това изявление на три елемента:

1. Езиците се различават според семантичното усещане за света;
2. Структурата на езика влияе върху усещането и разбирането на хората за света;
3. Затова хората, които принадлежат към различни езикови сфери, усещат света различно.

Последствията от една такава позиция се изразяват във възприемането, че различните култури/езици имат различни когнитивни подходи към света. Това е лингвистичният релативизъм.

Според класическия подход, дефиницията на знанието е обоснована истинска вяра. Това означава, че знанието може да се мисли като такова, когато са изпълнени три условия:

1. пропозицията изразява един реален факт
2. субектът на знанието трябва да вярва в пропозицията
3. вярването трябва да е обосновано

С други думи, С знае, че П е вярно и е оправдано С да вярва, че П е вярно. Според тази дефиниция, истината, вярването и обосновката са необходими индивидуално и достатъчни заедно за знанието.

Според прагматиците една теория е вярна, ако след достатъчно по количество тестване и разработване, е приета от всички респонденти.

Прагматиката се занимава конкретно с функционирането на езика в контекста. Това маркира една значима разлика, защото синтаксисът и семантиката като цяло се стремят да бъдат безконтекстни.

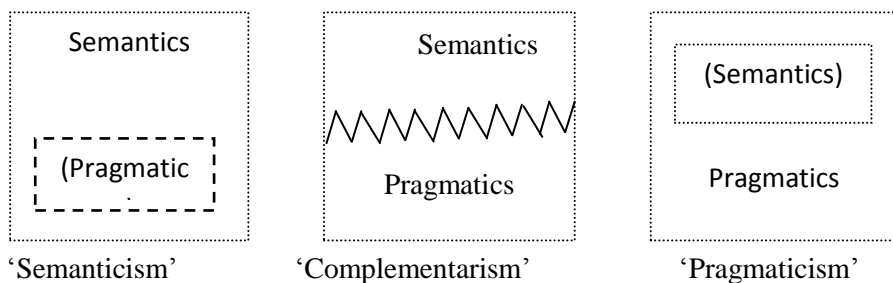
Лингвистичните изрази (Девит & Ханли, 2006: 1) имат функцията да предават съобщения, да пренасят информация за света.

Всяко изказване в говоренето има своето значение. Значението на говорещия (Хемпел, 1996: 22) е широкото понятие. Това означава какво един човек се опитва да предаде на друг човек, без значение дали изказването взема формата на жест, символ или думи.

Изказванията (Грифит, 2006: 4) са необработените данни на лингвистиката. Всяко изказване е уникално, като е произведено от даден участник в специфична ситуация. Абстрактният лингвистичен обект, на който едно изказване е базирано, е изречение.

Прагматиката и семантиката граничат една с друга. Прагматиката е (Грифит, 2006: 6) изучаването на значението на изказването. Семантиката е изучаването на значението на изречението и значението на думата.

Относно разделянето и взаимоотношението между прагматиката и семантиката, можем да споменем диаграмата на Лийч (Лийч, 1983: 6):

Семантичната информация (Бах, 2006: 160) е информацията, кодирана в изказаното. Това са стабилни лингвистични характеристики на изречението, заедно с всякаква извънлингвистична информация, която дава (семантични) ценности на контекстно-сензитивните изрази в това, което е изказано. Прагматичната информация е (извънлингвистична) информация, на която слушателят разчита, за да разбере какво комуникира говорещият. Тя се генерира или поне става релевантна благодарение на акта на изказването.

Речеви актове

Един речеви акт (Алан, 1997: 448) е реализиран когато слушателят/писателят С прави едно изказване У за слушателя/читателя Х в контекст С. Илокуторната сила на У е какво С прави в У, например, казва или заявява нещо, благодари на някого, дава обещание, декларира референтно решение и др. Всеки речеви акт предава поне една илокуторна сила, но повечето пренасят повече от една.

Речевите актове са (Лайкън, 2008: 149) конвенционални актове; както всеки теоретик на „употребата” твърди, те са вградени и дефинирани от социални обичаи, практики и институции. Тяхното извършване е уредено от различни правила. Правилата са неписани по принцип, а са имплицитни в нормативно-социалното поведение.

Три аспекта на речевите актове

Остин (1962) различава три типа актове, които едно изказване извършва:

1. *Локутивен акт*: изказването на изречение с определен смисъл и референция;
2. *Илокутивен акт*: правенето на едно изявление, оферта, даването на обещание и др. в изказването на изречение посредством конвенционалната сила, свързана с него (или с изрична перформативна перифраза);
3. *Перлокутивен акт*: довеждане до ефект върху аудиторията посредством начина на изказване на изречението, като този

ефект е конкретен за обстоятелствата на изговарянето (например: да се направи слушателя щастлив, да се ядоса или изплаши и др.)

Сърл (1965, 1969) разделя речевия акт (Лайкън, 2008: 149) на правила:

1. *Конститутивно правило*, което „създава или дефинира нови форми на отношение”
2. *Регулативни правила (Мерели)* регулативните правила „регулират предварително или самостоятелно съществуващи форми на отношение” .

Всеки тип речеви акт (Лайкън, 2008: 144) е уреден от два вида правила: конститутивни правила, които трябва да се спазват, ако актът е изобщо осъществен и регулативни правила, нарушението на които просто прави акта дефектен или, според думите на Остин, „неуспешен“. Има много и учудващо разнообразни начини, по които даден речеви акт може да е неуспешен.

Но Остин стига до прозрението, че няма принципна разлика между перформативните изказвания и обикновените заявления. По-скоро всяко изказване има перформативен аспект или илокуторна сила, която определя типа на речевия акт, който се извършва и буквално всяко изказване има и описателно, и пропозиционално съдържание. Нещо повече, много изказвания съдържат характеристики, инкорпориращи различни идентифицируеми

ефекти върху менталното стояние на слушателите; тези характеристики се наричат „перлокуторни“.

Остин класифицира илокуторните актове в пет групи:

1. *Експозитиви*, като: „заявяване”, „отричане”, „коментар”, „информиране”, „питане”, „свидетелстване”, „приемане”, „коригиране”, „заклучение”, „интерпретиране”, „илюстриране” и др. Остин включва в тази група и въпросите. Той определя групата като изясняваща причините, доводите и комуникациите.
2. *Екзерситиви*, като: ‘заповед’, ‘предупреждение’, ‘завещание’, ‘съвет’, ‘номиниране’ и др. Остин определя тази група като твърдения за влияние или показване на сила.
3. *Комисиви*, като: „предприемане”, „обещание”, „завет”, „договор”, „клетва”, „залог”, „план” и др. Остин определя тази група като поемане на задължения или деклариране на намерения.
4. *Вердиктиви*, като: „оправдаване”, „обвинение”, „отсъждане”, „оценка”, „остойностяване”, „изчисление”, „анализ” и т.н. Остин определя тази група като упражняване на преценка.
5. *Бехабитиви*, като: „извинение”, „благодарност”, „съчувствие”, „негодуване”, „команда”, „приветстване”, „благословия” и т.н. Остин определя тази група като вземане на отношение.

Сърл счита, че Остин (Сърл, 1996: 145) предлага тези пет категории доста колебливо - повече като база за дискусия, отколкото като набор от установени резултати.

Остин разделя (Остин, 1996: 117) локуторните актове на три подгрупи.

1. *Фонетични актове*: актове, в които се произвеждат звуци, независимо дали тези звуци са част от естествен език или не и дали се ползват за комуникиране.
2. *Фатични актове*: актове, в които се произвеждат звуци, които едновременно са част от един език и са предназначени за тълкуване като части от даден език.
3. *Ретични актове*: актове, в които се ползват звуци с определено значение и референция.
- 4.

Сърл (1976) класифицира речевите актове в следните групи:

1. *Декларациите* включват думи и изрази, които променят света с тяхното изказване.
2. *Репрезентативите* включват актове, при които думите заявяват какъв е случаят според говорещия.
3. *Комисивите* включват актове, при които говорещият ползва думи, за да се ангажира с бъдещи действия.
4. *Директивите* включват актове, в които думите имат за цел да накарат слушателя да направи нещо

5. *Експресивите* включват актове, в които думите заявяват какво говорещият усеща.

Левинсон заявява, че теорията на Сърл за речевите актове (Левинсон, 1993: 243) е просто теорията на Остин, но систематизирана, навлиза в общата теория на значението и е свързана с други философски въпроси.

Условията за успешност са предложени за първи път от Остин в неговите лекции, озаглавени „Как с думи се вършат неща”. (Остин, 1962: 5), в които Остин нарича функционално-истинните конструкции „констативи” и ги противопоставя на „перформативите”, като „Аз обещавам да направя Х”.

Речевите актове се разделят на директни и индиректни.. Имаме директен речеви акт (Юл, 1996: 54), когато има директна връзка между структура и функция, и индиректен речеви акт, когато има индиректна връзка между структура и функция. Следователно, когато един декларатив се използва, за да се направи декларация, тогава е налице директен речеви акт, а когато се използва за искане, имаме индиректен речеви акт.

Ако се позовем на Браун и Юл (Браун & Юл, 1983: 32), четирите максими на Грайс са:

Максима за качеството (опитай да изложиш онова, което е истинно или по-точно – не казвай нещо, което вярваш, че е грешно или за което нямаш точни доказателства);

Максима за количеството (прави изказването си толкова информативно, колкото го изисква ситуацията във връзка с целта на размяната и не повече);

Максима за свързаността (т.е. на практическата връзка; твоят принос в разговора трябва да е релевантен [адекватен, свързан с темата – бел. моя]);

Максима за начина на изказване (бъди ясен – избягвай неразбираемостта и двусмислието; бъди кратък и подреден)

Аспектите на ситуациите на речевия акт според Лийч (1983: 13) са:

1. *Подател или получател* по отношение на говорителя S (също и на писателя) и слушателя H (също и читателя). Лайънс разграничава тези участници като получател (човек който приема и интерпретира съобщението) и получател (човек, който е избраният получател на съобщението).
2. *Контекст на изказването*. Лийч смята контекста за предварителното познание, което се предполага, че е споделено от S и H и което допринася за интерпретацията на H на това, което S е имал предвид в дадено изказване.
3. *Целите на едно изказване* са свързани със значението или намерението, което S е влагал в изказването. Лийч заявява че терминът „цел“ е по-неутрален, защото не обвързва потребителя със съзнателно волеизявление или мотивация,

но може да се използва по принцип при дейности, ориентирани към цели.

4. *Заявяването като форма на акт или дейност :речеви акт.*
Докато граматиката се занимава с абстрактни статични единици като изреченията (в синтаксиса) и пропозициите (в семантиката), прагматиката се занимава с вербални актове или перформативи , които се случват в конкретни ситуации във времето.
5. *Заявяването като продукт на вербален акт* се отнася по-скоро до продукта на вербалния акт , отколкото до самия вербален акт. Едно изказване може да е изречение-пример или изречение-символ но не може да бъде изречение в коректния смисъл.

Ако вземем предвид горното (Лийч, 1983, 15), петте изброени аспекта, податели и получатели, контекст, цели, илюкаторен акт и изказване, можем да съставим понятието РЕЧЕВА СИТУАЦИЯ, включващо всички горни елементи, а може би и някои други, като време и място на изказването. Прагматиката се различава от семантиката, тъй като се занимава със значението, свързано с една речева ситуация.

Понятието „комуникативна компетентност” е въведено от Хаймс през 1970 г. Дел Хаймс твърди, че лингвистиката, която иска да разбере усвояването на родния език, трябва да обърне внимание на начина, по който е придобита не само граматичната

компетентност, но и способността да се ползва подходящо езика. Лингвистичната компетентност се отнася до правилата на граматиката, а комуникативната компетентност до правилата на говорене.

Комуникативната компетентност включва знанието не само на кода на езика, а и какво да се каже, на кого и как да точно да се каже във всяка една ситуация. Нещо повече, тя включва културните знания, които се предполага, че притежава говорещият и които му позволяват да ползва и интерпретира лингвистичните форми.

Комуникативният успех се постига, ако говорещият избира своите думи по такъв начин, че слушателят да познае неговите комуникативни намерения при обстоятелствата на изказването.

Хаймс (1972) дава три елемента за правилата на говорене:

1. *Речевата ситуация* е дефинирана като контекста, в който се провежда комуникацията.
2. *Речевото събитие* е описанието и разбирането на комуникативното поведение в конкретни културни обстоятелства.
3. *Комуникативен (речев) акт* е изказване с определена комуникативна функция, като искане, предложение, заповед, обещание и т.н.

Според Юл (1996), речевото събитие е дейност, при която участниците общуват с помощта на езика по конвенционален начин, за да стигнат до някакъв резултат. Според Савил-Тройк

(1982), речевото събитие е формулирането на концепции и теории, за да се изгради една глобална мета теория за човешката комуникация.

Ползвателите на езика (Натис, 1992: 5) знаят много добре значението или важността на (информацията пренесена от) изказването като физически забележими акустични сигнали.

Речевите актове и техните лингвистични реализации (Катинг), 2002: 21) са културно свързани. Начините за изразяване на речевите актове се различават в различните държави и култури.

Един речев акт (Хъдсоъ, 1980: 111) е частица реч, произведена като част от частица социално взаимодействие. Нашата култура включва богат набор от концепции за класифициране на малки частици социално взаимодействие, отразяващи значителността на социалното взаимодействие в обществото.

За теоретичната лингвистика, етнографията на комуникацията може да има значителен принос към проучването на универсалиите в езиците като форма и употреба, а също и към лингвистично-специфичните сравнителни области на описание и анализ. Подходът и откритията и са от съществено значение за формулирането на една наистина адекватна теория на езика и лингвистичните компетенции.

Методология

Това изследване се опира на различни дисциплини като философия на езика, философия, прагматика, лингвистика и т.н.

Главната цел на изследването е да направи приложен съпоставителен анализ на пожеланията на албански и български език със същата цел от местните говорители от съответните езици. Тази обща цел може да бъде разделена на няколко конкретни цели: :

- ✓ Първата цел е да идентифицират и класифицират пожеланията на албански според случаите, в които се ползват.
- ✓ Втората цел е да идентифицират и класифицират пожеланията на български според случаите, в които се ползват.
- ✓ Третата цел е да се направи съпоставителен анализ в рамките на прагматиката за това как пожеланията се ползват във всеки език и да се подчертаят приликите и разликите между двата езика.
- ✓ Четвъртата цел е да се направи съпоставителен анализ в рамките на философската гледна точка за това как пожеланията са ползвани във връзка с перцепцията, познанието, културата във всеки език и да се подчертаят приликите и разликите между двата езика.

Съобразно гореспоменатите цели, това проучване ще се занимава със следните въпроси:

- Въпрос 1: Какъв тип актове на пожелание ползват местните български говорители за раличните събития?

- Въпрос 2: Какъв тип актове на пожелание ползват местните албански говорители за различните събития?
- Въпрос 3: Има ли значителни разлики между пожелаващите изказвания на албански и български по отношение на лингвистичните средства?
- Въпрос 4: Какви са разликите и приликите при отправянето на пожелания на български и албански език по отношение на прагматичните и философските перспективи?
- Въпрос 5: Каква е разликата в правенето на пожелания между двата езика в всекидневната комуникация? (на база на културната релативност на езика)

Това проучване е качествено и се занимава с културата и социалното общуване и как те са разбират. Няколко други характеристики от качествено проучване са: ориентирано е към откритието; ползва субективни данни; вади смисъл от данните. Трябва да споменем факта, че качествените методи са често ползвани имплицитно.

Цялото проучване е емпирично и е базирано на наблюдения и измерени явления и извлича знание от действителен опит, а не от теория или убеждения, като се характеризира със следните характеристики:

- Специфични въпроси на проучването - да се получи отговор за тях

- Дефиниция на населението, поведението или явленията, които се проучват
- Описание на процеса, използван за проучване на населението и явленията, включително критериите за селекция, средствата за контрол и инструментите за тестване (като анкети)

Това проучване е от дескриптивен тип, защото не цели формирането на хипотези, а се характеризира с неутралност. В дескриптивното проучване се търси описание на действителността.

Извадката, използвана в това проучване, е една и съща за двата езика. В Албания и България е използвана същата цел или единица на анализ, като и в двата случая информаторите са студенти.

Процесът на събиране на извадки се състои от няколко етапа. Първият етап е определяне на целевото население. То може да се определи като всички хора или единици (единица за анализ) с характеристики, които желаем да проучим.

Събирането на пожеланията в това проучване е базирано на въпросници и е от местните говорещи за двата езика. Фактът, че в двата езика целта е една и съща, е предимство, както беше споменато преди, но фактът, че възрастта на студентите е между 19 и 25 за албански език и между 19 и 30 за български език, е ограничение. Целевата възраст за събиране на извадката е ограничение, защото студентите са по-млади. Например, ако

целевата възраст е 60 или повече, може да има повече пожелания или може да има пожелания, които са били ползвани в миналото и които младите не знаят. Трябва да се подчертае факта, че в двата езика подборът на участниците е случайна.

Теренното проучване по принцип тества нещо, свързано с човешкото поведение и мисъл. Настоящото проучване цели да идентифицира пожеланията за разни събития от местните говорещи на двата езика и след това тези пожелания ще бъдат проучени във философска и прагматична перспектива, за да се види как тези пожелания са използвани, какво е отношението на говорещия, когато отправя акт на пожелание и т.н.

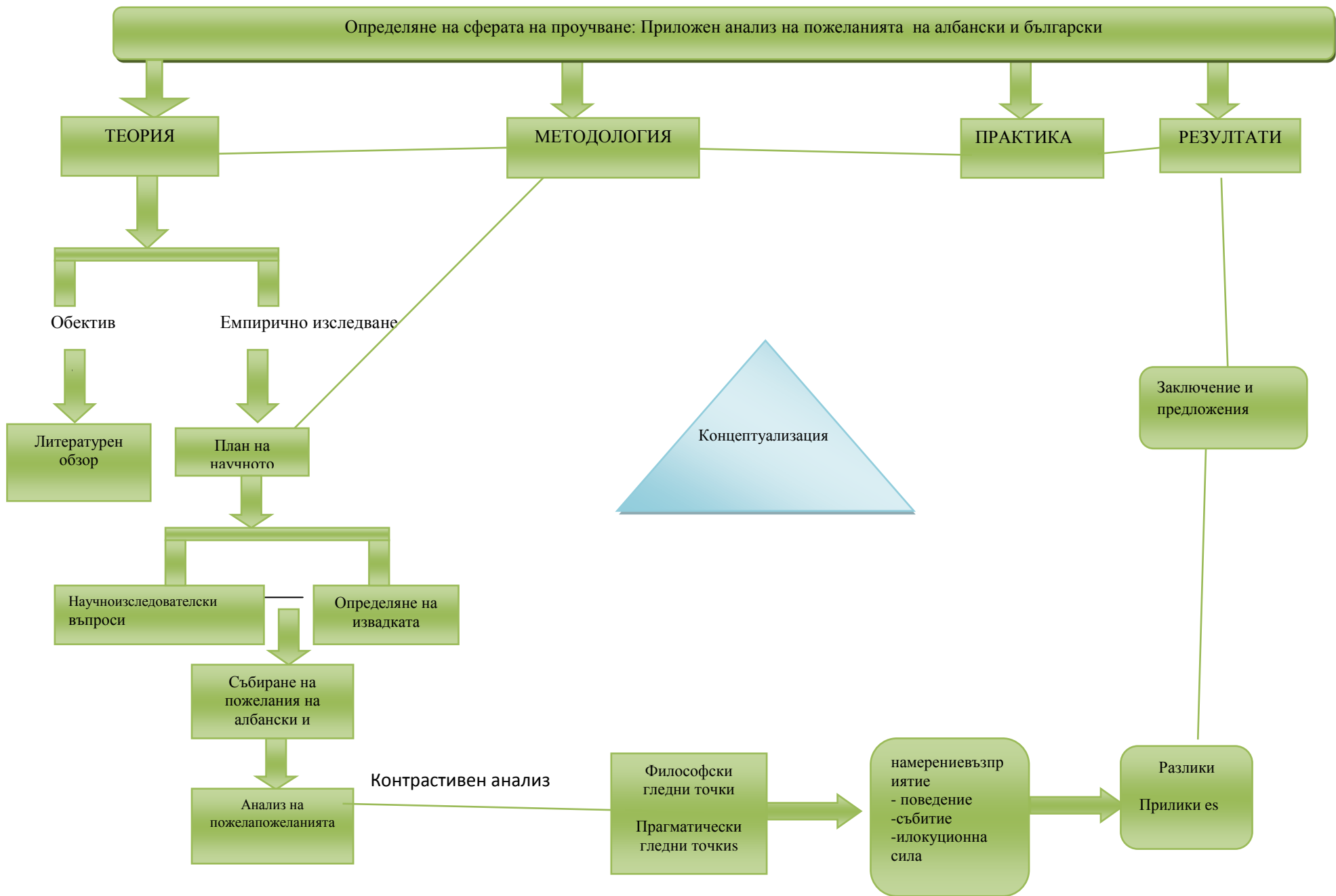
Академичното минало на информаторите е плюс; фактът, че всички, включени в това проучване са студенти, е предимство, тъй като отговорите са ясни и помагат много за идентифицирането им и тяхното ползване за целта на проучването.

Главният и единствен инструмент за събиране на данни в това проучване е въпросник. Типът на въпросника който е ползван, е структуриран, неограничен. Въпросникът съдържа 25 неограничени въпроса, които дават възможност на студентите да изразяват всички възможности за пожелания на дадения език. С ползването на неограничен тип въпросник хората са свободни да кажат пожеланията и не са ограничени от въпроса. Ако бяха използвани въпроси с многовариантен избор, хората щяха да са ограничени от въпросите и отговорите нямаше да са като очакваните. В началото

на въпросника се изискват демографски данни като: пол, възраст, място на раждане.

Настоящото проучване трябва да се разглежда синхронно ниво. Идентификацията на данните осигурява семантично обяснение на всяко пожелание. Анализът ще се състои от анализа на данните (пожеланията) за всеки език отделно в рамките на прагматическия и философски аспект и структурата на пожеланията. На базата на качествените данни, събрани за албански и български език, ще се направи съпоставителен анализ, базиран на няколко класификации, за да се намерят приликите и разликите. Те ще съставляват резултатите на проучването.

Методологията на проучването е ключът към извършването на това проучване. Главните компоненти на това изследване са теоретичната рамка и практическата рамка. Начинът, по който ще бъде извършено цялото проучване, може да бъде представено в долната причинно-следствена карта:

Анализ на данните и резултати

Третата глава от дисертацията се занимава с идентификацията и класификацията на пожеланията в двата езика на базата на семантичната и прагматичната гледна точка, заедно с няколко въпроса от етнографията на комуникацията. Пожеланията се изучават на всеки език поотделно въз основа на класификацията на актовете на пожеланията с тяхната синтактична структура, ако те са обикновени пожелавачи актове или пожелавачи актове-изречения.

Пожелавачите актове изразяват добро желание, добро отношение към нещо или някого, към едно събитие или разни празници, като всичко се изразява с намерение към някого или нещо.

Българските пожелавачи актове имат определени характеристики. Първо, българските пожелания са вид оценка на ситуацията и изразяват нещо, което е отвъд настоящето и не се отнася за миналото, нито за настоящето, а е насочено към бъдещето.

Говорещият С казва едно изречение Т в присъствие на един слушател Х. Изречението, изразено на български, е “Да си жив и здрав и много щастлив и да живееш 100 години!”. Тук говорещият С желае на събеседника си, който в този случай е рожденик, да е жив и здрав, да живее 100 години, което е желание за бъдещето, за нещо, което не е реално, но С има добро намерение то да стане реално за слушателя Х.

Повечето от пожеланията на български език се отнасят за здравето или дълголетие, като например „да си жив и здрав“, което в случая е изразено чрез прилагателни, но може да се изрази в други пожелания с наречие (живо, здраво). Същата тема може да се изрази с глагола *бъди* и *живей* в повелително или подчинително наклонение.

Друга група на пожелания са празничните, формални пожелания. Те са изказвания, които се ползват за особени поводи или ритуални пожелания. Празничните пожелания на български са пожелания, ползвани за Нова Година, Коледа, Великден, годишнина, рожден ден или други особени поводи като:

- a) Честита Коледа; Весела Коледа!; Честито Рождество Христово!
- b) Честита Нова година
- c) Христос воскрес! - Во истине воскрес!
- d) Честит 3- март!
- e) Честит 8 март!
- f) Честита Баба Марта!
- g) Честит празник на детето!

Всички празнични формални пожелания се характеризират с определено време на ползване, те се ползват само по време на събитието, към което те се насочени и пожеланието е изявено от един говорител към един или повече слушатели и може да е

насочено към получателя и в писмена форма, както е при картичките.

Въпреки че понякога пожеланието е изразено само с едно съществително, като: *Успех!*, силата и намерението на този, който прави пожеланието към някого е същото, както е в едно цяло изречение, като *“Да имаш успех”*, т.е. това пожелание съдържа същото значение и същата илокуторна сила, когато се използва фразата *“Жив и здрав”* или в изречение *“Да си жив и здрав”* (глагола *съм* в императив), или варианта *“Бъди жив и здрав”* (глагола *съм* в конюнктив).

От граматична гледна точка трябва да се подчертае кое наклонение или форма на глагола се използва по принцип в българските пожелания. Българските пожелания предимно са изразени с глаголи в императив, като: *„Бъди жив и здрав“*; *„Бъди все така красива, весела и игрива“*; *„Бъди силна, независима и истинска жена“*.

По-голямата част от пожеланията на български са използват с глаголи в конюнктив, като: *„Всички да са живи и здрави!“*; *„Всичко да мине по вода!“*; *„Голям да порасте! Да е късметлия! Да е жив и здрав!“*

Има пожелания на български език, които съдържат голяма сила на изразяване, когато се ползват за отправяне на пожелание, базирано на фразеологически единици или когато има метафорично значение. Едно от тези е *“Таз година булка, догодина люлка!”*,

което се отправя към млада жена, за да се пожелае тя да се омъжи и да има дете скоро. Семантико-синтактичната структура на пожеланието е изразена от определителното местоимение, насочвайки се към един период от време в настоящето (в момента, в който се говори, се прави пожеланието), а следващата част на пожеланието е изразена с наречие, насочвайки се към нещо, което ще стане скоро, следващата година.

Друго пожелание, което съдържа метафорично значение е “Да вземе живота си в ръце” по принцип насочено към младите хора, когато те завършват училище, започват работа, женят се и т.н. за да бъдат внимателни и смели за техното добро и да се справят с всичките проблеми самостоятелно - да вземат живота в ръцете си.

Семейството е много важен елемент в българските пожелания. В повечето от тях се пожелава семейно щастие и здраве, като в това пожелание: „Пожелавам ви дълги години семеен живот“.

Албанският език има много начини за изразяване на определени теми в езика; има голям репертоар от начини на пожелаване, начини на кълнене, начини на обещаване и т.н.

Дори и в албанските пожелания темата за а здравето се използва, когато се пожелава нещо като: Mbeç me shëndet – shëndet paç!; Me shëndet Bajramin!; Me shëndet Pashkët!; Shëndet e mbarësi!; Shëndeti i dhëndrit dhe i nuses – shëndeti i rrehit – i gjithë të ftuarve!; Ta mbash me shëndet!; Vafsh e ardhç shëndoshë – shëndet paç, të gjeça

shëndoshë!' Zoti të dhëntë udhën e mbarë, vafsh e ardhsh shëndoshë!;
Zoti të ruajtë e të pastë kujdës, të veç e të vish shëndoshë!

От граматическа гледна точка трябва да се подчертае наклонението или формата на глагола, който по принцип се ползва в албанските пожелания в оптативно наклонение, но също и в конюнктив.

Оптативното наклонение изразява модалност на желанието в една форма на пожелание или клетва; то изразява действия в бъдещето, за които обективно не е сигурно, че ще се реализират, а е само вероятно.

Подчинителното наклонение (конюнктив) в албанските пожелания по принцип се ползва от младите хора. Ако видим пожеланията в историческа перспектива или на базата на фолклорната етимология, или ако ги сравним с тези, използвани от по-възрастните хора, можем да кажем, че албанските пожелания са формираны от глагола в оптативно наклонение, изразяват желание и са свързани с магията.

В днешно време се забелязва, че младите хора са склонни да ползват по-малко лингвистични изказвания, за да изразят нещо. Този факт трябва да се спомене, когато се събират данни за нашата анкета, в която информаторите са на възраст между 19 и 26 години и пожеланията, които са събрани, не са изчерпателни. Младите хора между 19 и 26 години в Албания ползват по-малко пожелаваци

формули, в сравнение с по-възрастните хора, които имат много богат начин на изразяване на пожеланията.

Феноменът на ползване на конюнктив вместо оптатив е характерен в днешно време при младите хора, които имат по-ниско ниво на лингвистично изразяване при отправяне на пожелания.

Ето един пример: *U bëfsh 100 vjeç*, пожелание, ползвано на рожден ден, което означава рожденикът да стане на 100 години, с глагола *ставам* в оптатив и същото пожелание *Të bëhesh 100 vjeç*, с глагола в конюнктив. Разликата между тези две форми на пожелаване е в илокуторната сила, като първият пример е по-силен от втория, където глаголът е в конюнктив. Ползването на оптатив в албанския език е характеристика на отправянето о на пожелания и има сила на прехвърляне на съобщението от говорещия към слушателя.

Друга група пожелания в албанския език е тази, в която пожеланията се насочват към Господ и може да се класифицират като благословии, например: *Zoti ju bekoftë*, което означава „Господ да ви благослови“ и по принцип се ползва за Коледа и други ритуални празници; *Gëzuar Pashkën, zoti qoftë gjithmonë me ju*, което означава „Честит Великден, нека Господ е винаги с вас“; *Zoti të gëzofte me një djalë!* което означава „Господ да ви благослови с момче“. По принцип се пожелава момче, а не момиче, защото албанската традиция е свързана с наследника на фамилията.

Пожеланията, които се ползват като благословии в албанския език, са свързани с фигурата на Господ, който се смята за свръхестествена личност, който винаги помага и се грижи за хората. Друга благословия или пожелание, ползвано в албански език за ритуални празници, именни дни или когато хората ходят на църква, е: *Na ndiftë!* - да се пожелае на някое нещо благословено да стане реалност, с благословията на Господ.

Албанските пожелания съдържат нещо магическо в значението. По принцип пожеланията извяват едно добро желание, което не е реализирано (сватбата на неженен човек, раждането на момче или момиче, доброто пожелание за работа, която все още не е започната), но е иказано на слушателя, за да се покаже поддръжка, любов и добро отношение към него.

В прагматиката имплицатурата позволява да се интерпретира какво е изречено, за да бъде разбрано какво Говорителят иска да каже.

Актовете на пожелание, използвани на албански и български език, ще се анализират въз основа на трите аспекта на Остин.

<i>Локууторен</i>	<i>Илокуторен</i>	<i>Перлокуторен</i>
<i>Alb.</i> Gëzuar ditëlindjen! <i>Vulg.</i> Честит рожден ден!	Намерението е да се пожелае на някое честит рожден ден. Изразяването е едно пожелание и говорителят отправя това пожелание към получателя.	Получателят приема пожеланието и се чувства благодарен на слушателя/пожелаващият акт засяга отношението на получателя.

Основният въпрос при прагматичните изследвания е илокуторната сила на изказването, която ще се приложи в пожеланията на албански и български език.

Всъщност езикът е поведение; ние избираме думи, за да изразим нашите мисли, така че да изразим нещо, което ще засегне слушателя или слушателите. В този случай ние извършваме акт, а езикът е изпълнението. Когато отправяме пожелание, ние искаме, ние желаем за някое друго нещо добро, за което мислим, че ще стане в бъдещето. Всяко изказване има съдържание, което е изразено от семантичната гледна точка; ползването на това изказване съдържа неговата прагматична страна.

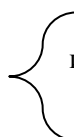
Всички пожелавачи актове на български и албански, ползвани за различни поводи, могат да бъдат разглеждани от гледна точка на прагматичната им употреба, както е показано на картата по-долу :

Пожелавачите актове изразяват т определено отношение или поведение от един говорител С към Слушателя X (или получател),

което се основава на определена ситуация, като се прави оценка на тази ситуация с участието на позитивната емоция на говорещия. . Говорителят по принцип няма изискване за отговор от страна на слушателя, както при други речеви актове като искането. При искане слушателят трябва задължително да отговори на говорителя с одобрение или отказ. В пожелаващите актове получателят може да се чувства благодарен на говорителя и може да благодари или не с използването на вербална или невербална комуникация. С други думи, слушателят може да отговори с изразяване на потвърждение на акта или с извяване на благодарност, с показване на емоция или с езика на тялото.

С – на базата на преценката на ситуацията-----възприема предложение----- прави категорично изказване влияе на отношението на X -----

 изразява благодарност
 използва мимика

Докато ние ползваме пожелаващите актове във всекидневната комуникация на български и албански език, ще имаме извадка , която се отнася до изказването, ползвано за определено събитие.

**ВЪОБРАЖЕНИЕ + ВЪЗПРИЯТИЕ → ИЗРАЗЕНО С
 ЛИНГВИСТИЧНИ СТРУКТУРИ = ПОЖЕЛАВАЩ АКТ**

Главният проблем в настоящото проучване е разликата при отправянето на пожелания, която се забелязва във всекидневната комуникация. Тази разлика може да се обясни с културната релативност на езика, а релативността може да се обясни, като се разгледа лингвистичната дейност като културно детерминирана, защото лингвистичната употреба е употреба на речев акт, а речевите актове са бихевиоритстични единици, а не само вокални жестове. По долу е показано в схемата:

Всеки говорител изразява намерение чрез конкретен акт. . Ние правим някаква декларация и се държим според нея. Когато казваме нещо, ние извършваме някакво действие. Всяка декларация, която правим, се характеризира с илокуторна сила, има своето съдържание, което в начина, по който се изразяваме, може да засегне отношението на интерлокутора. Както казва Остин, ние правим неща с думи, извършваме акт, както се изисква при извършването на един речеви акт.

Приликите и разликите в отправянето на пожелания в двата езика са обобщени накратко в четвъртата глава на работата. Тук са показани няколко модела за отправяне на пожелания въз основа на тяхната синтактична структура, а също и са разгледани някои въпроси, свързани с отправянето на пожелания от семантична или прагматична гледна точка при употреба във всекидневната комуникация. Разликата в отправянето на пожелания в двата езика се характеризира от съответните култури; културната релативност на езика е ключът за решаване на проблема при отправянето на пожелания.

Културният релативизъм е принципът, че убежденията и дейностите не хората имат смисъл в условията на тяхната култура. Това също обяснява разнообразието като логически резултат от разнообразието на околната среда, в която хората живеят. Като резултат, всичко е релативно; всяко пожелание е различно в различните култури.

Разликата в езика е тясно свързана с разликата в културата, а културата е тясно свързана с езика. Културната релативност в езика се проявява по много начини: един от тях е с пожелавашите актове, които са изследвани . Това се вижда от начина, по който пожелавашите актове са изградени, от дозата на учтивост в тях, връзката с фолклора и т.н.

Теорията на речевите актове е философско обяснение на природата на езиковата комуникация. Тя се занимава с въпроса:”Какво правим, когато ползваме езика?” Езикът изразява единицата на поведение на една култура във формата на лингвистичните елементи.

Тук трябва да се споменем ограниченията не проучването: данните не могат да се обобщят за широкото население заради относително ограничения брой на участниците. Освен това младите не могат да представят богатата лексика и репертоара от пожелания, които са културно свързани и повечето от тях са свързани с фолклорната етимология и старите закони. Въпреки тези ограничения, изследването дава своя принос в сферата на съпоставителната лингвистика между двете балкански култури и съпоставителния анализ на речевия акт на пожеланията. Резултатите показват, че и албанците, и българите демонстрират добро поведение, докато реагират в различни ситуации.

Целият труд е една общ поглед към философията, започвайки с факта, че пожеланията са свързани с културата, на която

съответстват и са начин за изразяване на добро отношение за нещо добро, реално или нереално, очаквано да се сбъдне в някакъв момент в бъдещето. Философията и лингвистиката може да се смятат за две части от една и съща ос. В резултат на това, може да се приеме презумпцията, че философията е приложима в лингвистиката.

БИБЛИОГРАФИЯ

Английски Препратки

Allan, K. (1997) *Speech act classification*. In Lamarque, P.V. (Ed.).
Concise encyclopedia of language, (pp.448-452) Great Britain:
Pergamon

Alston, W.P. (1994). *Illocutionary acts and linguistic meaning*. In
Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act Theory:
Philosophical and Linguistic Perspectives* (pp.29-49), London & New
York: Routledge

Atkinson, P. (2003). *Key Themes in Qualitative Research,
Continuities and Change*, USA

Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Great Britain:
Oxford University Press.

Austin, J. L. *A plea for excuses*,

<https://www.ualberta.ca/~francisp/NewPhil448/AustinPlea56.pdf>

Austin, J.L. (1996), *Performative utterances*. In Martinich, A.P. (Ed.),
The philosophy of language (pp.117-120) New York: Oxford
University Press

Bach, K. (2006). *Speech acts and pragmatics*. In Devit, M., & Hanley.
R., (Eds.). *Philosophy of language*, (pp. 147-167) New York:
Blackwell Publishing

- Bach. K, *Meaning and Communication*, for the Routledge Companion to the Philosophy of Language, Delia Graff Fara and Gillian Russell, (Eds)
- Best, J. & Khan, J., (1989). *Research in Education, Englewood Cliffs* (NJ): Prentice Hall
- Bhattacharjee, A. (2012). *Social Science Research: Principles, Methods, and Practices*, Textbooks Collection, USA: University of Florida. http://scholarcommons.usf.edu/oa_textbooks/3
- Brown, P., & Levinson. S.C., (1987). *Politeness, Some universals in language usage: Studies in International Sociolinguistics 4*, New York: Cambridge University Press
- Brown. G., & Yule G., (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press
- Buekens, F. (2011). *Philosophy of action*. In Sbisà, M., & Ostman J. O., & Verschueren, J. (Eds.), *Philosophical perspectives for pragmatics* (pp. 222-227), Amsterdam./Philadelphia: John Benjamins publishing company
- Clark, H., & Van der Vege, M. (2001). *Imagination in discourse*. In Schiffrin, D., & Tannen, D., & Hamilton, H. (Eds), *The handbook of discourse analysis* (pp 772- 786). Great Britain: Routledge
- Creswell, J. W. (1994). *Research design: qualitative and quantitative approaches*. Thousand Oaks, Calif.; London: Sage Publications
- Croft, W. (1994). *Speech act classification, language typology and cognition*. In Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act*

- Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives (pp. 460-477), London & New York: Routledge
- Cutting, J. (2002). *Pragmatics and discourse, a resource book for students*, London: Routledge
- Cutting, J. (2002). *Pragmatics and Discourse*. Routledge
- D' Andrade, R. (1995). *The development of cognitive anthropology*, United Kingdom: Cambridge University Press
- Davies, M. (2006). *Foundational issues in the philosophy of language*, In Devit, M., & Hanley. R., (Eds.). *Philosophy of language*, (pp. 19-40) New York: Blackwell Publishing
- Delamont, S. (1992). *Fieldwork in Educational Settings: Methods, Pitfalls and Perspectives*, London: Falmer
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y.S (2005). *The Sage Handbook of Qualitative Research*, Third Edition, USA: Sage Publication
- Devit, M., & Hanley. R., (2006). *Philosophy of language*, New York: Blackwell Publishing
- Evans, V., & Green. M., (2006). *Cognitive Linguistics An introduction*, Edinburgh: Edinburgh University Press
- Fleischacker, S. (2013). *What is Englishtement?* London & New York: Routledge
- Flick, U., & Kardoff, E., & Steinke, I. (Eds.), Jenner, B. (Transl), (2004). *A companion to qualitative research*, London: Sage Publication

- Goerts, G., & Mahoney, J., (2012). *A tale of two cultures, qualitative and quantitative research in the social science*, Princeton and Oxford: Princeton University Press
- Gould, T. (1995). *The unhappy performance*. In Parker, A., & Sedgwick K.E. *Performativity and performance* (pp. 9-44) Great Britain: Routledge
- Grice, H. P. (1989). *Studies in the Way of Words*, Cambridge: Harvard University Press
- Grice, H. P., (1975). *Logic and conversation*, In Cole, P. & Morgan, J. L. (Eds.)
- Griffiths, P. (2006). *An introduction to English semantic and pragmatics*, Edinburgh: Edinburgh University Press
- Guba, E.G., & Lincoln, Y.S (1985) *Handbook of qualitative research, Competing Paradigms in Qualitative Research*
- Harnish, R.H. (1994). *Mood, meaning and speech acts*. In Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives* (pp. 407-459), London & New York: Routledge
- Hempel. G. C. (1996). *Empirist criteria of cognitive significance: problems and challenges*, In Martinich, A.P. (Ed.), *The philosophy of language* (pp.21-26) New York: Oxford University Press
- Hornsby, J. (1994). *Illocution and its significance*. In Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and*

- Linguistic Perspectives (pp. 187-207), London & New York: Routledge
- Hudson, R. A. (1980). *Sociolinguistics*. Great Britain: Bath Press
- Hymes, D. (1972). *Models of the interaction of language and social life*. In J. Gumperz & D. Hymes (Eds.), *Directions in sociolinguistics: The ethnography of communication* (pp.35-71). New York: Holt, Rhinehart & Winston.
- Hymes, D. (1974). *Foundations in sociolinguistics: An ethnographic approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Jacobson, R. (1969). *Language enfantin et aphasie*, Paris
- James, C. (1980). *Contrastive Analysis*, Malaysia: Longman
- Johnson, P., & Duberley, J., (2000). *Understanding Management Research: An Introduction to Epistemology*, London: Sage.
- Kant, I. (1974). *Anthropology from a pragmatic point of view*. Netherlands: The Hague
- Kearns, J.T. (1994). *Meaning, structure and speech acts*. In Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives* (pp.50-79), London & New York: Routledge
- Knobe, J., & Nichols. Sh. (2008) *An Experimental Philosophy Manifesto*
- Krzewowski, T. (1990). *Trends in Linguistics, Contrastive linguistics, The scope of contrastive linguistics*, Mouton de Griyter

- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*: Longman linguistics library, Singapore: Longman Singapore Publishers (Pte) Ltd
- Levelt, W. (2013). *A history of psycholinguistics*, United Kingdom: Oxford University Press.
- Levinson, S. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lewandowska-Tomaszczyk, B. (1989). *Praising and complimenting*. In Oleksy, W. (Ed.) *Contrastive Pragmatics* (pp.73-100), Amsterdam: Benjamins
- Lycan, W. (2008). *Philosophy of language, a contemporary introduction*, second edition, New York: Routledge
- Martinich, A.P. (1996). *The philosophy of language*, New York: Oxford University Press
- Mc Gee. V. (2006). *Truth*. In Devit, M., & Hanley. R., (Eds.). *Philosophy of language*, (pp. 392-410) New York: Blackwell Publishing
- Mey, J. L. (2001). *Pragmatics. An Introduction*. USA: Blackwell Publishing
- Neuman, W.L. (2007). *Basic of social research, qualitative and quantitative approaches*, USA: Pearson Education
- Nutys, J, (1992). *Aspects of a cognitive-pragmatic theory of language on cognition, functionalism and grammar*, Belgium: John Benjamins Publishing Company
- Orecchioni. K.C. (1999). *L'enoneiation*, Armand Colin, Paris

Penn, J.M.,(1972) *Linguistics relativity versus innate ideas, The origins of the Sapir-Whorf Hypothesis in German thought*, The Netherlands: Mouton

Petrilli, S. (2011). *Charles Morris*. In Sbisa, M.,& Ostman J. O.,& Verschueren, J. (Eds.), *Philosophical perspectives for pragmatics* (pp.180-201), Amsterdam./Philadephia: John Benjamins publishing company

Ricoeur, P. (1994). *Imagination in discourse and in action*. In Robinson, G., & Rundell, J. (Eds.), *Rethinking Imagination* (pp.118-135), London and New York: Routledge

Russell, B. (2006). *Research methods in anthropology, Qualitative and quantitative approaches*, Lanham: Altamira Press

Sadock, J.M. (1994). *Toward a grammatically realistic typology of speech acts*. In Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives* (pp. 393-406), London & New York: Routledge

Sapir, E. (1929): *The Status of Linguistics as a Science*, In E. Sapir (1958): *Culture, Language and Personality* (ed. D. G. Mandelbaum). Berkeley, CA: University of California Press

Saville-Troike, M. (1982). *The Ethnography of Communication: An Introduction*, New York: Blackwell Publishers

Sbisa, M.,& Ostman J. O.,& Verschueren, J. (2011) *Philosophical perspectives for pragmatics*, Amsterdam./Philadephia: John Benjamins publishing company

- Searle, J.R. (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press
- Searle, J.R. (1971). *The philosophy of language*. Great Britain: Oxford University Press
- Searle, J.R. (1971). *What is a speech act*. In Searle, J.R. (Ed.), *The philosophy of language*. (pp. 39-53) Great Britain: Oxford University Press
- Searle, J.R. (1975). *Indirect speech acts*. In Cole, P. and Morgan, J.L. (eds.) *Syntax and Semantics, Vol. 3: Speech Acts*. New York: Academic Press
- Searle, J.R. (1976). *A classification of illocutionary acts*. *Language in Society* 5
- Searle, J.R. (1979). *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, J.R. (1996). *A taxonomy of illocutionary acts*. In Martinich, A.P. (Ed.), *The philosophy of language* (pp.141-167) New York: Oxford University Press
- Searle, J.R. (1996). *Indirect speech acts*. In Martinich, A.P. (Ed.), *The philosophy of language* (pp.168-182) New York: Oxford University Press
- Searle, J.R. (1996). *What is a speech act?* In Martinich, A.P. (Ed.), *The philosophy of language* (pp.130-140) New York: Oxford University Press

- Searle, J.R. (2006). *What is Language: Some Preliminary Remarks*, Berlin.doc
- Shwayder, D.S. (1994). *A semantics of utterance, formalized*. In Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives* (pp. 80-98), London & New York: Routledge
- Silverman, D. (2010). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, third edition, London: Sage.
- Smith, B. (1990). *Toward a history of speech act theory*, Burkhardt, A (Ed.), *Speech Acts, Meanings and Intentions. Critical Approaches to the Philosophy of John R. Searle*, de Gruyter: Berlin/New York
- Stainton, R.J. (1996). *Philosophical perspectives on language*, Canada: Broadview Press
- Strawson, P.F. (1971). *Invention and convention in speech act*. In Searle, J.R. (Ed.), *The philosophy of language*. (pp. 23-38) Great Britain: Oxford University Press
- Strawson, P. F.(1996). *On referring*. In Martinich, A.P. (Ed.), *The philosophy of language* (pp.215-230) New York: Oxford University Press
- Taylor, Ch. (1994). *Multiculturalism*, In Gutmann, A. (Ed) *The politics of recognition* (pp 25-74), United States of America: Princeton University Press.

- Traski, A (1996). *The semantic conception of truth and the foundations of semantics*, In Martinich, A.P. (Ed.), *The philosophy of language* (pp.61-84) New York: Oxford University Press
- Travis, Ch. (1998). *Pragmatics*. In Hale, B., & Wright, C. (Ed.), *A companion to the philosophy of language*, (pp.87-107), Great Britain: Blackwell Publishers
- Vanderveken, D. (1994). *A complete formulation of a simple logic of elementary illocutionary acts*. In Tsohatzidis, S. L. (Ed.), *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives* (pp. 99-131), London & New York: Routledge
- Weber, R. (2004). *The Rhetoric of Positivism Versus Interpretivism: A Personal View*, MIS Quarterly Vol. 28 No. 1/March 2004
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.

Албански препратки

- Akademia e Shkencave e Shqipërisë, (2002). *Fjalori i gjuhës së sotme shqipe*, Tiranë: Botimet Toena
- Demiraj, Sh. (2004). *Gjuhësi ballkanike*, Tiranë: SHBLU
- Lloshi, XH. (2001). *Stilistika e gjuhës shqipe dhe pragmatika*, Tiranë: SHBLU
- Rrokaj, Sh. (2005). *Hyrje në gjuhësinë e përgjithshme*, Tiranë: SHBL
- Shkurtaj, GJ. (2004). *Etnografi e të folurit të shqipes*, Tiranë: Toena

Български препратки

Асенова, П. (2002). Балканско езикознание, София: "Фабер"

Димитрова, С. (2009). Лингвистична прагматика, София: Велес

Карагеоргиева, А., & Тодорова, П., & Горанова, А., & Иванова, А., &

Николова, И., & Ангелов, В., & Иванов, Д. (2007). Философския

речник на всекидневния език, София: Университетско
издателство „Св. Климент Охридски”

Крумова – Цветкова, Л. (2010). Българските Благословии,
Пожелания и Клетви, София: ИК “ЕМАС”

Ничева, К. (1982). Българска Фразеология, София: Софийски
Университет

Съвременен тълковен речник, (1995). "ЕЛПИС", Велико Търново:
ДФ "АБАГАР"

Научни приноси на дисертацията

Дисертацията “ Приложна теория на речевите актове: философски и прагматически анализ на пожеланията в албанския и българския език” е сравнително изследване на пожеланията в двата балкански езика и култури, което се основава на качествения метод.

Новостите, които са заложиени в дисертационния труд, са:

- Да даде широк теоретичен поглед на някои ключови въпроси в философията на езика като цяло и един специфичен поглед на речевите актове.
- Да събере и да групира пожеланията на албански и български език, базирани на случаите, когато същите се използват, като наблюдава тяхната прагматическа страна в обществото и силата на илокутивния акт.
- Да покаже връзката на пожеланията с съответната култура и останалите аспекти, които се свързват с употребата на пожеланията, като се изведат предварителни заключения.
- Началото на едно сравнително изследване в областта на сравнителната прагматика между българския и албанския език, която може да се обогати още повече с други речеви актове като проклинания, поздравления и др.

Публикации

Публикации по темата на дисертацията:

Xhara, A.: *“Wishes in Albanian and Bulgarian, a way of expressing attitude in two Balkan cultures”*, In International Conference, Balkan Languages, Literatures and Cultures. Divergence and Convergence, 20 years of Balkan Studies, St.Klimentt Ohridski University of Sofia, Sofia, Bulgaria, 30-31 May 2014

Xhara, A.: *“Applied speech act theory: philosophical and pragmatic analysis of some wishes in Albanian and Bulgarian”*, In International Philological Forum, University of Sofia “St. Kliment Ohridski” Faculty of Slavic Studies, 13-16 November 2014